

AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS

ÉLŐLÁNC

- Tiszta, élő környezetből egészséges élelmiszert, biztos megélhetést a vidéken élőknek
- A termőföld maradjon a magyar gazdák, a gazdálkodó családok tulajdonában
- Génmódosított élőlényektől és termékektől mentes Magyarországot
- A családi gazdaságok megerősítését
- A nagyüzemek terjeszkedésének megállítását, a gazda-szövetkezetek támogatását
- A biotermelés, tájgazdálkodás, agrár-környezetgazdálkodás kiterjesztését
- Esélyt a kisléptékű élelmiszer-feldolgozóknak és kereskedőknek, az élelmiszer-feldolgozási monopóliumok és kereskedelmi láncok ellenében
- Élelmiszer önrendelkezést: a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek forgalmát vonják ki a WTO hatásköréből

1. Alapelvek

Meg akarjuk állítani a vidék gazdasági leépülését, elnéptelenedését. A vidékieknek és a gazdáknak kulcsszerepük lehet az országot fenyegető környezeti válság megelőzésében, enyhítésében. A globális éghajlatváltozás okozta időjárási szélsőségek fokozódnak, az élővilág gazdag változatossága pusztul, a természeti kincseket elherdáljuk, Magyarország lakóinak egészsége romlik. Csak akkor van esélyünk e folyamatokat megállítani, ha a vidék gazdasága az erőforrásokat kíméletesen használja, ápolja kultúráját és a tájat, és az embereknek jó megélhetést biztosít. Ez mind a gazdák felelőssége a társadalommal szemben - amit a társadalomnak el kell ismernie.

A vidéki élet gerince a mezőgazdaság. Európa legjobb földjeivel rendelkezünk. A föld nemzeti vagyonunk több, mint egynegyede; a gazdálkodás alapja, pótolhatatlan termelési tényező. Nem a tőkejavak egyike, hanem az ország maga. A határon ugyan nem vihető ki, de ha nem magunk rendelkezünk vele, vagy fizikailag tönkremegy, akkor az ország léte kerül veszélybe. A rendszerváltozás óta zajló privatizáció végeredményeként elmondhatjuk: a mezőgazdaság az utolsó stratégiai ágazat, amelynek fő termelőeszköze még hazai kézen van.

A vidék életképességének, népességmegtartó erejének fenntartása sürgős irányváltást kíván. Az intenzív termelésre alapozott nagyüzemi modell erre alkalmatlan, a vidék elnéptelenedését, természetes környezetünk pusztulását okozza. Kevesek kirívó gazdagságát szolgálja a tömegek szenvedése árán. Most

kell eldöntenünk, hogy a dél-amerikai típusú latifundium rendszert, vagy az európai családi gazdasági modellt választjuk. Mi az utóbbi mellett tesszük le a voksot. Az Élőlánc Magyarországért agrár- és vidékfejlesztési programjának középpontjában a felelős gazda áll.

A mezőgazdaság célja szerintünk nem a megtermelt árutömeg, az export és a profit növelése mindenek felett, hanem a lakosság egészséges étellel való ellátása, a vidéki népesség megtartása, a táj megőrzése és helyreállítása - ezt nevezzük többfunkciós mezőgazdaságnak. Mennyiség helyett a minőségi termelésre, a hazai piac, a föld és a gazdák védelmére kell törekednünk. A mezőgazdasági szerkezetváltás népegészségügyi program is egyben: mindenkinek érdeke, hogy szennyezett, agyonvegyszerezett étellel helyett minőségi, egészséges hazait tehessen a kosarába.

Az Élőlánc Magyarországért agrárpolitikájának célja, hogy a természeti erőforrásainkat, kultúránkat őrző és gyarapító gazdálkodási rendszerek fennmaradjanak, s a gazdálkodók biztos megélhetéshez jussanak. Tiszta, élő környezetből egészséges étellel, biztos megélhetést a vidéken élőknek!

A MAGYAR TERÜLETFEJLESZTÉSI ÉS REGIONÁLIS POLITIKA MEGÚJÍTÁSA

A demokratikus centralizmus évtizedeit a bürokratikus centralizmus 15 éve követte. Ma sem a helyi közösség, sem választott önkormányzati képviselője nem rendelkezik érdemi befolyással a térség foglalkoztatási helyzetére, közlekedésfejlesztésére, de még földművelésügyi kérdéseire sem. A térségfejlesztés alapja a saját sorsáról rendelkező helyi közösség felelős döntése legyen.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással tovább fokozódott a fejlesztéspolitika központosítása. Ami emberi léptékű, az már nem látszik Brüsszelből. Ám úgy tűnik, Budapestről sem. 2004-2006 között az európai támogatások döntő többsége nagyvárosokba kerül. A falvak részesedése messze tényleges súlyuk alatt marad. A megalomán infrastrukturális beruházások helyébe a térségi foglalkoztatás és a térségi gazdaság fejlesztését kell állítani.

Decentralizációt sürgetünk: több jogot, több felelősséget a térségi közösségeknek! Önrendelkezést: a kistérségi és regionális együttműködés alapuljon önkéntes belátáson, formálódjon az alkotmányos és polgári jogi szervezetek egyenrangú megállapodásaiból!

A térségfejlesztés elsősorban gyakorlat és egyeztetési fórum legyen. Találkozási pont a gazdaság-, az önkormányzati és a civil szféra szervezetei és képviselői között annak érdekében, hogy nyílt fejlesztéspolitikai párbeszédben ezek a szervezetek megformálják egy-egy település, egy-egy kistérség jövőképét és ennek érdekében mozgósítsák mindazokat az eszközöket, amelyek saját

hatáskörükben, saját működési területeiken rendelkezésükre állnak. Éppen ezért nem kívánatos, hogy a területfejlesztési szervezetek térségi kis-minisztériummá legyenek. A térségfejlesztés segíthet, hogy az egymásra utaltak együttműködése a szolidaritást erősítse; a szellemi élet szabadon formálódjék, az önkormányzásban pedig az uralkodó elv az egyenlőség legyen.

A VIDÉKFEJLESZTÉS FORRÁSAI ÉS ESZKÖZEI A HELYI KÖZÖSSÉGEK ÖNÁLLÓSÁGÁNAK SZOLGÁLATÁBAN

Az egész országban alakuljanak meg az EU-ban és itthon is jól bevált LEADER akciócsoportok, Magyarország Nemzeti Vidékfejlesztési Tervének alapját a helyi közösségek által készített programok alkossák. Az egyes térségekbe irányuló források felhasználásáról mindenütt az helyi közösségek döntsenek, saját elfogadott terveik szerint. Sorsunkról ne titokban döntsenek. Biztosítsák a vidék sorsát érintő döntések nyilvánosságát, társadalmi ellenőrzését. Az érdekegyeztetés rendszerét ennek megfelelően alakítsák át.

Szeretnénk megteremteni a falvak, kistérségek önellátásának, működőképességének feltételeit, enyhítve kiszolgáltatottságukat. Kisléptékű, környezetbarát rendszerek biztosítsák az energiát (elsősorban megújuló forrásokból), az ivóvizet (a helyi vízbázisok fenntartható használatával), helyben kezeljék a szennyvizet (kisléptékű, környezetkímélő tisztítóokban). Erősíteni kellene a helyi feldolgozóipart. Színvonalas közforgalmú közlekedést kell biztosítani minden magyarországi településnek, hogy a városi szolgáltatások a falusiak számára is könnyen elérhetőek legyenek. A postai szolgáltatás módjáról a helyi közösségek bevonásával szülessen döntés. Az utak karbantartását a kevésbé sűrűn lakott területeken is biztosítani kell. A tanyavilág megőrzését tájfenntartó szerepe miatt elengedhetetlennek tartjuk.

A MAGYAR FÖLD MEGŐRZÉSE

A hazai fölbirtokok mérete Európában egyedülálló módon koncentrált: jó közelítéssel azt lehet mondani, hogy a földterületek 90%-át a gazdálkodók 10%-a használja (a nagyobb gazdaságok), 10%-át pedig a gazdálkodók 90%-a (törpe-, kis- és közepes birtokok). Legkorábban 2008-tól külföldi és hazai cégek is vásárolhatnak földet, ami a nagybirtok terjeszkedését felgyorsítja. Ennek a folyamatnak a szabályozás megváltoztatásával kell elébe menni.

A termőföldet a magyar gazdák, a gazdálkodó családok tulajdonában kell tartani! Haladéktalanul ki kell dolgozni azokat a nemzeti intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik a termőföldnek, a nemzeti vagyon 25 %-ának megszerzését és megőrzését a magyar gazdátársadalom számára!

Az EU joggyakorlatával nem ütközik, ha a helyben lakó gazda érdekét üzemszabályozással védjük. Csak annak a személynek (vagy társaságnak) lehet joga földet bérelni, vásárolni és gazdálkodni, aki/amely néhány feltételnek megfelel. Például helyben lakik, vagy megtelepszik; jövedelmének egy része az ottani gazdálkodásból származik; van megfelelő (magyar képzési rendszerben megszerzett!) szakképesítése, bizonyítja gazdálkodási gyakorlatát vagy kötelezettséget vállal megszerzésére; vállalja, hogy bizonyos termelési hagyományokhoz alkalmazkodik; elér, illetve meghalad bizonyos helyi foglalkoztatási határértékeket, fajlagos munkahelyteremtési mutatókat. A gazdaság mérete nem léphet túl egy - művelési áganként meghatározott - maximumot.

Egyszeri, átfogó gazda-hitelkonszolidációs programot, valamint hosszú futamidejű, kedvező, állami kamattámogatásos hitelprogramot kell elindítani, és létre kell hozni az ennek lebonyolítását szolgáló intézményrendszert (gazdabankhálózatot). Fel kell gyorsítani és 2007 végéig be kell fejezni a termőföld részaránytulajdon kiadását. A kvóttákkal való kereskedést, vagyis a földtől elváló termelési jövedelét minél szűkebb keretek közé kell szorítani.

A CSALÁDI GAZDASÁGOK MEGERŐSÍTÉSE

A birtokpolitikai irányváltás keretében társadalmi egyetértéssel meg kell határozni, majd célzott támogatással meg kell erősíteni a nemzet és Európa jövőképeinek megfelelő gazdaságméretet (e méret felett csökkenő támogatás jár) majd biztosítani, hogy az innen kikerülő termékek ára egyaránt fedezze a termelő költségeit és tisztas jövedelmét.

Segíteni kell a szétaprózott birtoktestek egyesítését, a tagosítást és a földcserét. A Nemzeti Földalap (NFA) decentralizálásával a földrendezést a helyi közösségek kezébe kell adni. Lehetővé kell tenni, hogy autonóm (önfenntartó, önellátó, félig önellátó) családi gazdaságok is tartósan fennmaradhassanak, illetve elő kell segíteni, hogy igény szerint ilyenek is alakulhassanak. A kisbirtokok esetében kettős cél tűzhető ki: egyrészt fenn kell tartani a szociális célú agrártermelés lehetőségét, az ehhez szükséges földterülettel, másrészt a lehető legtöbb gazdálkodó számára lehetővé kell tenni azt, hogy piaci szereplővé válhasson.

MINŐSÉGI ÉLELMISZERTERMELÉS, LÉTFORRÁSAINK ŐRZÉSE

Az agrárpolitika célja, a minőségi termelés, a tájgazdálkodás, a környezet- és élelmiszerbiztonság, valamint a vidéki munkahelyteremtés legyen. Magyarországon a genetikailag módosított szervezetek (GMO) termesztését, forgalmazását, felhasználását nem szabad engedélyezni. A 2007-13-mas időszak agrárköltségvetésének súlypontját a vidékfejlesztési intézkedésekre kell helyezni. A szabályozókat a fenti céloknak megfelelően kell módosítani.

A támogatási rendszer a szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas - mintegy 1-1,5 millió hektárra becsült - szántóterületeken ösztönözze kertészet, vagy erdőgazdaság kialakítását, áttérést a legeltető állattartásra vagy a természetvédelmi célú hasznosítást (gyep-, erdő-, tó- illetve nádgazdálkodás, valamint ártéri tájgazdálkodás). Kiemelt cél a legyen a biotermelés és a hazai biotermék-fogyasztás növelése. A fenti célok elérésének fő eszköze az agrár-környezetgazdálkodási támogatás.

Helyre kell állítani a növénytermesztés és az állattartás, mint alapvető ágazatok megbomlott egyensúlyát. Az állatlétszám a minőségi terméket biztosító szabadabb, természetközeli tartási formákban szaporodjon (ökológiai állattartás, gyepre alapozott legeltetési állattartás, extenzív típusú állattartás), az őshonos fajták arányának jelentős növelésével.

EGYÜTTMŰKÖDÉS - A PIACI SIKER EGYIK KULCSA

Támogassuk a beszerzési, tárolási, feldolgozási, értékesítési társulásokat, amelyek javítják a résztvevők versenyképességét, a gazdák piaci alkupozícióját. Hogy a termelés és a piac találkozzék, helyre kell állítani az élelmiszergazdaságban az érdekeltségi láncolatot. Az integrátorok helyett a szövetkezők élvezzenek előnyt a támogatási rendszerben és a szabályozásban.

ÉLELMISZER ÖNRENDELKEZÉS ÉS A HAZAI TERMELÉS, FELDOLGOZÁS VÉDELME, FEJLESZTÉSE

Az „élelmiszer-önrendelkezés” jog ahhoz, hogy emberek, régiók, államok vagy azok uniói maguk határozzák meg mezőgazdasági- és élelmiszer-politikájukat, úgy, hogy közben ne árasszák el dömpingáruval más nemzetek piacát. A mezőgazdasági- és élelmiszer-önrendelkezést biztosító politika megvalósításáért európai partnereinkkel összefogva kell küzdenünk. Az EU Közös Agrárpolitikájának megváltoztatásával meg kell határozni az élelmiszer-önrendelkezés kereteit nemzeti és térségi szintekre, egészen a helyi gyakorlati megvalósításig. A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek forgalmát vonják ki a WTO hatásköréből.

Ma az EU-tagországo kból, valamint harmadik tagországo kból szinte akadálytalanul áramlik hazánkba a silány minőségű, szennyezett, esetleg kimondottan egészségkárosító élelem, míg a kistermelők nem képesek ésszerű áron feldolgozni és értékesíteni termékeiket. A jelenlegi helyzet a hazai gazdaságra nézve egyértelműen káros, egészségünkre ártalmas.

Biztosítanunk kell a kisléptékű élelmiszerfeldolgozás- és kereskedelem létjogosultságát. Ehhez kétszintű engedélyeztetési rendszerre van szükség: eltérő fel-

dolgozási, illetve kereskedelmi engedélyek vonatkozzanak a kis és nagy tételben termelőkre. Az élelmiszerbiztonság szintje ne csökkenjen. A genetikailag módosított élőlényeket élelmiszerminőségi kérdésként kell kezelni, és teljes mértékben ki kell iktatni - az állatok takarmányozásából is.

Magyarországon a rendszerváltás után a stratégiai jelentőségű élelmiszeripar 60%-a külföldiek tulajdonába került, az időközben betelepült áruházláncok pedig a hazai élelmiszer-kereskedelem 80%-át tartják a kezükben. A mezőgazdasági termelés ezért ma kiszolgáltatott a termékvéltásárlóknak, a feldolgozóiparnak, de kiváltképpen az áruházláncoknak. A támogatásokat ezek helyett a jövőben a valóságos gazdaszövetkezeteknek kellene juttatni, nem álcázott részvénytársaságoknak.

A hazai élelmiszerek fogyasztását ösztönző és a vidéki élet értékeit bemutató tevékenységet erősíteni kell az oktatásban, az ismeretterjesztésben és a médiában.

ZÖLD KÖLTSÉGVETÉSI REFORM A VIDÉKÉRT

A közgazdasági szabályozás, támogatási és adórendszer, valamint a hitelpolitika a családi gazdaságokat, illetve a - részben vagy egészben - mezőgazdaságból élő háztartásokat, családokat, e családok és helyi közösségeik megerősödését szolgáló gazdálkodási formákat támogassa! Az elvonások rendszere, az adópolitika a közterheket az élők munkájáról fokozatosan a környezethasználatra valamint az anyag- és energiafelhasználásra helyezze át.

SZOLGÁLTATÓ INTÉZMÉNYRENDSZER

Az intézményrendszer ma nem segíti, hanem bürokratikus működésével nehezíti, hogy a gazdák tájékozódjanak, forrásokhoz jussanak. Ingyenes tanácsadói rendszert kell létrehozni, mely naprakész információkkal és segítséggel látja el a gazdákat. A pályázati rendszert egyszerűsíteni kell és az önerőt olyan szintre kell leszállítani, hogy az a kis és közepes gazdaságok számára is igénybe vehető legyen. A pályázati feltételek ne zárják ki a kisebb termelőket. A pályázati kifizetéseket, támogatásokat időben teljesítsék, késedelem esetén az illetékes hatóság vállalja a személyes és anyagi felelősséget.

VAGYONBIZTONSÁG

A vidék és a termelés biztonsága érdekében vagyonbiztonsági intézkedéseket és kárenyhítési, kockázatcsökkentési rendszert kell kidolgozni és bevezetni! Meg kell vizsgálni az „agrárörtség”, az önkormányzatokhoz vagy gazdaszervezetekhez telepített mezőőri rendszer visszaállításának lehetőségeit. Meg kell fontolni a

Btk. megfelelő szakaszainak kiterjesztését és szigorítását a mezőgazdaság kárára elkövetett bűncselekmények szankcionálásában. Az elemi károk enyhítésére a gazdák és az állam egyenlő mértékű kockázatvállalásán alapuló rendszert kell kidolgozni és meg kell teremteni bevezetésének költségvetési fedezetét. Legalább 5 évvel meg kell hosszabbítani az elmúlt évek elemi kárainak enyhítésére felvett kedvezményes hitelek visszafizetésének futamidejét úgy, hogy az a kamattámogatást és az állami kezességvállalást változatlanul biztosítsa.

OKTATÁS, TANÁCSADÁS

A tájékoztatás, képzés támogatása, intézményrendszerének kialakítása a gazdák segítségét, tájékozottságuk, képzettségük és ezzel versenyképességük növelését szolgálja! A mintagazdaságok, nyitott porták rendszerét meg kell erősíteni. Elő kell segíteni, hogy egyre több színvonalas népfőiskola jöjjön létre.